

Natuurvisie Zeeland in vogelvlucht

Natuurvisie Zeeland in vogelvlucht

Natuurvisie Zeeland in vogelvlucht

Voorwoord	3
-----------	---

Inleiding	5
-----------	---

Natuurbescherming	6
-------------------	---

Natuurbeheer	8
--------------	---

Natuurontwikkeling	10
--------------------	----

Natuurherstel	12
---------------	----

Natuurverbreding	14
------------------	----

Natuurbeleving	16
----------------	----

Landschap	18
-----------	----

Voorwoord

Land in Zee is niet voor niets het kenmerk van onze provincie. Eilanden, zeearmen, zandplaten dat is Zeeland. Die ligging in zee, dat samenspel tussen water en land, zilt en zoet en eb en vloed, maakt onze provincie maar ook onze natuur bijzonder. Dat uit zich in een grote natuurlijke rijkdom. Een rijkdom die ook onze bezoekers (mens en dier) weten te waarderen.

Daarmee is er ook een verplichting, de verplichting om goed op onze natuur te passen. Dat is wat we doen met de onlangs opgestelde Natuurvisie. De Provincie is verantwoordelijk voor het beschermen, ontwikkelen, beheren, herstellen en verbreden van natuur en landschap. Met ons natuurbeleid willen we samen met onze partners deze bijzondere natuur behouden.

Naast het behoud van onze natuur is voor mij belangrijk dat we de natuur beschikbaar en beleefbaar maken voor onze inwoners en bezoekers. Belangrijk, omdat natuur bijdraagt aan een prettige leefomgeving en aan de gezondheid en het welzijn van mensen. In Zeeland was in 2016 bijna 95% van de bestaande natuur toegankelijk en daar ben ik trots op.

De Natuurvisie is geen product van alleen de Provincie. Bij het opstellen van de visie hebben we input gevraagd van de andere overheden, belangenorganisaties, burgers en ondernemers. Die gezamenlijkheid is een belangrijk punt in ons collegeprogramma "Krachten bundelen". Ook bij de Kustvisie en de nu op te stellen Oosterscheldevisie maken we gebruik van de krachten van andere betrokken partijen.

De Natuurvisie, die tot en met 2022 loopt, is dan ook een knap staaltje gezamenlijk werk, waar ik, als één van de betrokken partijen, trots op ben!

Carla Schönknecht
gedeputeerde natuur en landschap

Inleiding

De ligging van Zeeland op de grens van land en zee en in de monding van grote rivieren zorgt voor een bijzondere, typisch Zeeuwse natuur en een uniek landschap.

Die natuur en dat landschap zijn de moeite van het beschermen waard. Niet alleen voor het behoud van de planten en dieren zelf, maar ook voor de Zeeuwen en de vele bezoekers van Zeeland.

Natuur is van waarde voor onze samenleving en onze economie.

De Provincie Zeeland erkent die waarde en beschouwt natuur als een van haar kerntaken.

De drie doelen van het provinciale natuurbeleid zijn: behoud van het aantal soorten planten en dieren in Zeeland, vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en versterking van de relatie tussen natuur en economie.

Dit boekwerkje is een beknopte versie van de Natuurvisie Zeeland 2017-2022, die op 21 april 2017 door de Provinciale Staten van Zeeland is vastgesteld. In de Natuurvisie wordt het natuurbeleid van de Provincie op hoofdlijnen geschetst. Het natuurbeleid omvat zeven thema's: natuurbescherming, natuurbeheer, natuurontwikkeling, natuurherstel, natuurverbreding, natuurbeleving en landschap.

De volledige Natuurvisie is te downloaden via de website van de Provincie Zeeland

(<https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natuurbeleid>).

NATUURBESCHERMING

Om de natuur te beschermen zijn er nationale en internationale afspraken, wetten en regels gemaakt, zoals de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming.

Hiermee beschermen we zowel natuurgebieden, bossen en beplanting buiten de natuurgebieden, als planten- en diersoorten. Sinds 1 januari 2017 voeren provincies deze taak uit.

Zeeuwse natuurgebieden

Alle Zeeuwse natuurgebieden bij elkaar vormen het Natuurnetwerk Zeeland. Dit natuurnetwerk is op zijn beurt weer onderdeel van Natuurnetwerk Nederland.

In Europa zijn er daarnaast Natura 2000-gebieden. Zij vormen een netwerk van natuurgebieden die van internationaal belang zijn. In Zeeland zijn er 16 Natura 2000-gebieden.

Alle natuurgebieden worden beschermd via bestemmingsplannen of beheerplannen. Daarin staat wat wel en wat niet kan. Als activiteiten mogelijk negatief kunnen uitpakken voor de beschermde natuurwaarden is een vergunning nodig.

Bossen en beplanting buiten natuurgebieden

Veel bossen (ook de kleinere) en andere beplantingen zijn beschermd. Soms omdat ze onderdeel zijn van het natuurnetwerk, soms voor het behoud van voldoende bos in Nederland, soms vanuit oogpunt van natuurschoon en vaak vanwege een combinatie hiervan. Welke bossen en beplantingen zijn beschermd en hoe is verschillend geregeld.

Bescherming planten- en diersoorten

Via de Wet natuurbescherming zijn alle op Europees niveau beschermde dieren en planten beschermd. Activiteiten die schadelijk zijn voor deze soorten moeten worden voorkomen en sommige handelingen zijn verboden. Soms is een vrijstelling van het verbod mogelijk, bijvoorbeeld voor het schieten van duiven die schade veroorzaken aan landbouwgewassen.

Samen met andere partijen onderzoekt de Provincie of proactieve soortenbescherming mogelijk is. Dit betekent dat je van tevoren maatregelen treft die ervoor zorgen dat, ook na realisatie van de activiteit, een soort op zijn minst niet in aantal achteruit gaat. Hiervoor gaat de Provincie twee voorbeeldprojecten uitvoeren.

Handhaving

De Provincie handhaaft de afgegeven vergunningen niet zelf. Dat doet de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) in opdracht van de Provincie.

TIP

Vanaf de caissons in Ouwkerk heeft u een mooi uitzicht over het Natura 2000-gebied Oosterschelde en breng meteen een bezoek aan het Watersnoodmuseum (kijk voor meer informatie en activiteiten op www.np-oosterschelde.nl).

NATUURBEHEER

Natuurbeheer is nodig voor een goede kwaliteit van de natuur. Samen met terreinbeheerders werkt de Provincie Zeeland aan een zo effectief en efficiënt mogelijk beheer van de natuurgebieden. Ook buiten de natuurgebieden is aandacht voor beheer.

Beheer natuurgebieden

Stichting Het Zeeuwse Landschap, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en particuliere grondeigenaren beheren de Zeeuwse natuur. Zij ontvangen hiervoor subsidie van de Provincie. De Provincie maakt met hen afspraken over te behalen natuurdoelen, monitoring, toegankelijkheid en het onderhoud van recreatieve voorzieningen.

Beheer van natuur buiten natuurgebieden

Bepaalde planten- en diersoorten hebben hun belangrijkste leefgebied buiten natuurgebieden. De Provincie stimuleert daarom ook het beheer van natuur buiten natuurgebieden. In delen van Zeeland kunnen boeren subsidie krijgen voor het nemen van maatregelen die gunstig zijn voor soorten van het boerenland, zoals patrijs en kamsalamander. Groene bermen en dijken verbinden de natuurgebieden met elkaar. Door ecologisch bermbeheer ontstaat een goed leefgebied voor veel planten en dieren. De Provincie gaat, samen met gemeenten en waterschap, onderzoeken hoe dit natuurbeheer nog beter kan.

Tot slot ondersteunt de Provincie een aantal projecten die specifiek gericht zijn op internationaal beschermde soorten. Bijvoorbeeld de aanleg van nesteilanden voor kustvogels.

Disteloverlast en wildschade

Samen met waterschap, gemeenten, de landbouw en natuurbeheerders onderzoekt de Provincie waar er problemen zijn met akkerdistels en andere lastige onkruiden. Wat daaraan te doen is en wie dat moet oppakken. Sommige beschermde dieren brengen schade toe aan landbouwgewassen of brengen de verkeersveiligheid, waterveiligheid of volksgezondheid in gevaar. De Provincie stelt, binnen de kaders van de Wet natuurbescherming, bestrijdingsregels op. Als bestrijding volgens wettelijke bescherming niet mogelijk is, wordt schade vergoed.

Monitoring

Provincie en terreinbeheerders verrichten voortdurend onderzoek naar de kwaliteit van de Zeeuwse natuur. Dit om na te gaan of het goed of slecht gaat met de planten en dieren die hier leven, of het natuurbeheer effectief is en of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

TIP

Zeeland in een notendop, dat is de Zak van Zuid-Beveland. Op korte afstand van elkaar vind je hier verschillende soorten natuurgebieden: kreken, dijken, besloten heggegebied, open weidevogelland, inlagen, schorren en slikken. Een uitstekend wandel- en fietsgebied. Ook te bezoeken met het oude stoomtreintje vanuit Goes (www.destoomtrein.nl).

NATUURONTWIKKELING

Sinds de jaren negentig wordt er in heel Nederland aan het Natuurnetwerk gewerkt. Provincies, Rijk en natuurorganisaties hebben met elkaar afgesproken dat in 2027 het Natuurnetwerk voltooid moet zijn. De Zeeuwse opgave was het ontwikkelen van 5713 hectare nieuwe natuur. De teller staat op 4758 hectare en er moet vóór 2027 nog 955 hectare nieuwe natuur worden aangelegd.

Natuurbeheerplan

Waar in Zeeland nieuwe natuur moet komen is vastgelegd in het Natuurbeheerplan Zeeland. Voor Zeeland gaat het vooral om afronding van bestaande natuurgebieden en verbindingzones (kleinere natuurgebieden die grote natuurgebieden met elkaar verbinden).

Terreinbeherende organisaties en particuliere grondeigenaren kunnen met subsidie van de Provincie de aangewezen gronden kopen en inrichten als natuurgebied. Welke soort natuur er moet komen ligt vast in het Natuurbeheerplan.

Uitgangspunten

In Zeeland is al ruim 83% van de geplande nieuwe natuur aangelegd. Een goed resultaat, dat te danken is aan de uitgangspunten van het provinciale natuurbeleid:

- Verwerving van grond alleen met instemming van de eigenaar
- Zoveel mogelijk één beheerder per gebied
- Op gronden waar nieuwe natuur is gepland kan de huidige functie gewoon uitgeoefend blijven
- Afstemming tussen natuur en landbouw
- Combinaties maken met waterdoelen
- Nieuwe natuur moet zo veel mogelijk toegankelijk en/of beleefbaar zijn.

Andere succesfactoren zijn de inzet van het kavelruilbureau, de groundbank en het flexibel omgaan met de begrenzing van het Natuurnetwerk. Het is mogelijk om buiten de begrenzing voor nieuwe natuur grond aan te kopen die geschikt is voor de ontwikkeling van waardevolle natuur. Voorwaarde is wel dat dan elders een even grote oppervlakte, minder of even waardevolle nieuwe natuur uit de begrenzing wordt gehaald. Zo kunnen boeren relatief slechte landbouwgrond afstoten voor de ontwikkeling van een robuuster Natuurnetwerk.

TIP

De Sint Laurens Weihoek, een onverwacht vogelparadijs net buiten Middelburg. Vanaf het fietspad dwars door het gebied zijn de vogels al van dichtbij te bekijken. Of geniet gewoon van al die verschillende vogelgeluidjes rondom. Ieder jaargetijde is er iets anders te zien en beleven (zoek op www.hetzeeuwse-landschap.nl naar Sint Laurens Weihoek).

NATUURHERSTEL

In een aantal natuurgebieden is de kwaliteit van de natuur nog niet op orde. De planten en dieren die er thuishoren, komen nog te weinig voor of ontbreken zelfs. Oorzaken kunnen een te laag grondwaterpeil of te veel voedingsstoffen in de bodem zijn. In die natuurgebieden zijn extra maatregelen nodig bovenop het gewone beheer.

Stikstof

Vooraf in de Natura 2000-gebieden heeft het op orde maken van de natuurkwaliteit de hoogste prioriteit. Eén de van de grootste problemen is het neerdalen van te veel stikstof uit de lucht. Stikstof is voeding voor planten, maar er zijn slechts enkele soorten die veel stikstof kunnen verdragen.

De stikstof is afkomstig van activiteiten in de landbouw, verkeer en industrie. Europees is afgesproken dat de natuurkwaliteit in de Natura 2000-gebieden niet achteruit mag gaan. Hierdoor kwamen de economische ontwikkelingen in het gedrang. Om de economische ontwikkelingen toch mogelijk te maken, zijn er maatregelen getroffen die uitstoot beperken en vinden er herstelmaatregelen plaats in stikstofgevoelige natuurgebieden. Door het herstellen van de door stikstof aangetaste natuur en het inrichten van stikstofgevoelige natuurgebieden kunnen ze weer tegen een stootje. De Provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze herstelmaatregelen.

Deltaprogramma

Als onderdeel van het Deltaprogramma werken overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen aan één doel: de Deltawateren moeten klimaatverandering het hoofd kunnen bieden. Ze moeten veilig zijn (geen overstromingen), economisch vitaal blijven en de natuur moet er gezond en veerkrachtig zijn. Voor alle Deltawateren maken we gezamenlijk plannen. Soms heeft de uitvoering effect op de natuur en om die gezond te houden zijn maatregelen nodig. Dat vraagt om afstemming en samenwerking. De Provincie wil hiervoor alle betrokken partijen bij elkaar brengen.

Nazorg

Het komt voor dat in een natuurgebied de natuur zich anders heeft ontwikkeld dan is bedoeld, ook al is het goed beheerd. In die gevallen kan het nodig zijn om extra maatregelen te nemen. Voor deze nazorg stelt de Provincie jaarlijks subsidie beschikbaar.

TIP

Bezoek het duingebied in de Kop van Schouwen en bekijk het resultaat van de herstelmaatregelen. Binnenkort stuiven hier de duinen weer en waar dichte, verruigde begroeiing stond, bloeien straks weer typische duingraslandplantjes (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Meeuwenduinen, Boswachterij Westenschouwen en Zeepeduinen).

NATUURVERBREIDING

In het natuurbeleid van de Provincie Zeeland is ook aandacht voor het vergroten van maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en het versterken van de relatie tussen natuur en economie.

Investeren in natuur

Natuur levert ons grondstoffen, voedsel en drinkwater en kan ons helpen tegen overstromingen, wateroverlast en klimaatverandering. Insecten zorgen voor bestuiving van gewassen en natuur zorgt voor een aangename omgeving om in te wonen, werken en recreëren. Natuur draagt positief bij aan onze gezondheid, kennis en geluk. Redenen genoeg om te investeren in natuur.

Zeeland voor natuur, natuur voor Zeeland

De Provincie gaat op zoek naar initiatieven vanuit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, burgers en andere overheden die een bijdrage leveren aan het versterken van de natuur. Zo wil de Provincie voorkomen dat het aantal planten en dieren in Zeeland afneemt.

De Provincie gaat onderzoeken hoe we initiatieven vanuit de samenleving beter kunnen benutten en ondersteunen. Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in de bescherming, het beheer en de ontwikkeling van natuur in Zeeland. Zij voeren ook voor een groot deel het natuuronderzoek uit. De inzet van vrijwilligers neemt de Provincie ook mee in dit onderzoek.

Proef met bufferzones

Langs kwetsbare natuurgebieden wil de Provincie zones gaan inrichten, zodat de natuur in deze gebieden geen of minder last heeft van invloeden van buitenaf. En zodat aangrenzende landbouwgebieden minder overlast ondervinden van bijvoorbeeld onkruid uit de natuurgebieden. Deze zones zijn een voorbeeld van de verbinding tussen natuur en andere doelen. Bufferzones worden altijd op vrijwillige basis ingericht. Meestal zal het gaan om een combinatie tussen landbouw en natuur. Hoe dit kan zonder verlies van inkomsten is een belangrijk onderdeel van de proef. De Provincie gaat hiervoor één of meer voorbeeldprojecten uitvoeren.

TIP

Ten westen van Breskens is een bijzonder gebied in wording: Waterdunen. Een unieke combinatie van binnendijkse natuur, kustversterking, bijzondere (verblijfs-) recreatie met natuur en landschap en binnendijkse zilte aquacultuur. Het wordt een prachtig wandelgebied, met vogelkijkhutten, speelnatuur en natuuractiviteiten (www.hetzeeuwse-landschap.nl/Waterdunen of www.waterdunen.com).

NATUURBELEVING

Het beleven van natuur, het kunnen genieten van natuur en leren van natuur is belangrijk voor onze gezondheid, zowel lichamelijk als geestelijk. Het draagt bij aan een plezierige leefomgeving en zorgt voor betrokkenheid van mensen bij de natuur.

Topnatuurgebieden

De Provincie wil dat Zeeuwse natuurgebieden zo veel mogelijk toegankelijk en beleefbaar zijn. Via beheersubsidies maken we afspraken door eisen aan de toegankelijkheid te stellen en door het stimuleren van de aanleg van basisvoorzieningen als wandelpaden en picknickbanken. In topnatuurgebieden zoals de Manteling en de Zuidkust van Schouwen streeft de Provincie naar een hoger voorzieningenniveau. Dit zijn drukbezochte natuurgebieden waar mensen typisch Zeeuwse natuur kunnen beleven. Hier zijn bijvoorbeeld voorzieningen voor mensen met een functiebeperking, uitgebreide parkeerplaatsen, informatievoorzieningen en is vaak ook horeca in de buurt. Een belangrijk uitgangspunt is altijd dat de natuur geen last mag hebben van de recreatie.

De Provincie gaat voor de topnatuurgebieden onderzoeken welke voorzieningen gewenst zijn. De Provincie wil aan die extra voorzieningen meebetalen op voorwaarde dat het beheer en onderhoud ervan wordt opgepakt door partijen die profiteren van de recreatie in het natuurgebied.

Natuureducatie en -promotie

Niet alleen de toegankelijkheid van natuurgebieden draagt bij aan natuurbeleving, maar ook deelname aan activiteiten in de natuur en het kennis hebben van de Zeeuwse natuur. Natuureducatie en natuurpromotie gebeurt in Zeeland door verschillende organisaties en instellingen. Veelal ondersteunt de Provincie dit met subsidie. De gesubsidieerde instellingen gaan de activiteiten bundelen in één programma. De Provincie gaat daarvoor samen met betrokken partijen bekijken of de samenhang en het effect van alle initiatieven op het gebied van natuurbeleving kan worden vergroot.

TIP

Modderen en ploeteren door het grootste brakwaterschor van Europa.

Over slikken en door diepe geulen, beleef de Zeeuwse oernatuur van het Verdrongen Land van Saeftinghe. Breng ook een bezoek aan Terra Maris, hét museum voor natuur en landschap van Zeeland (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Saeftinghe en Terra Maris).

LANDSCHAP

De verschillende Zeeuwse landschappen vertellen het verhaal van het ontstaan van Zeeland en de geschiedenis van Zeeland en haar inwoners. Om aangenaam te kunnen wonen, werken en recreëren is een aantrekkelijk landschap belangrijk. Verspreid over het Zeeuwse platteland liggen diverse groene landschapselementen als dijken, knotbomen, hagen, hoogstamboomgaarden, veedrinkputten, welen en streekeigen boerenerven. Zij zijn belangrijke leefgebieden voor veel dieren en planten van het boerenland.

Landschapselementen

Sommige landschappen en landschapselementen zijn zo typisch voor Zeeland dat extra bescherming nodig is. Het gaat dan bijvoorbeeld om de open poelgebieden van Walcheren en Zuid-Beveland, welen, dijken en vliedbergen. De Provincie vindt dat de kwaliteit en omvang van deze landschappen en landschapselementen niet mogen worden aangetast. Gemeenten beschermen de landschapselementen die van lokaal belang zijn voor de kwaliteit van het landschap.

Veel van de kleine landschapselementen die het landschap zo fraai maken, hebben hun oorspronkelijke functie verloren en zijn verdwenen of er vindt geen onderhoud plaats. De meeste zijn particulier eigendom. De eigenaren of vrijwilligers voeren het onderhoud uit. De tijd en de middelen die zij hier insteken zijn lang niet altijd voldoende om ze blijvend in stand te houden. De Provincie ondersteunt daarom het actief beheer van landschapselementen door subsidie. Ook trekt de Provincie meer middelen uit voor de aanleg en het beheer van landschapselementen op plekken waar dat een versterking van natuurwaarden oplevert.

Omgevingsvisie

Los van de natuurontwikkeling voor het Natuurnetwerk Zeeland worden verspreid door Zeeland regelmatig stukjes bos en natuur aangelegd. Bijvoorbeeld nieuwe landgoederen, of als compensatie van bos dat ergens anders is gekapt. Dat gebeurt lang niet altijd op een plek waar dat iets bijdraagt aan natuur of landschap.

De Provincie wil onderzoeken of in de Omgevingsvisie gebieden kunnen worden aangewezen waar dit soort ontwikkelingen het best bijdragen aan natuur- en landschapswaarden. En bij voorkeur ook andere doelen dienen, zoals waterberging, verbreding van de landbouw, wandelen en dagrecreatie.

In grote delen van Zeeland kun je nog genieten van de rust en stilte, weidsheid en ongestoorde vergezichten en duisternis. De bescherming hiervan komt in de provinciale Omgevingsvisie.

TIP

Bezoek de Staats-Spaanse Linies, de restanten van forten en liniedijken uit de Tachtigjarige Oorlog langs de grens met Vlaanderen. Maak zo kennis met het afwisselende, historische landschap van Zeeuws-Vlaanderen met zijn vele dijken, krekens en vestingstadjes (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Staats-Spaanse Linies).

COLOFON

De beknopte natuurvisie is een uitgave van de Provincie Zeeland

Opmaak: Provincie Zeeland

Fotografie:

- Rita van Biesbergen / Mugmedia (foto omslag)
- Winant Halfwerk (pagina 4)
- Ben Biondina (pagina 6) *DNA-Beeldbank op www.laat-zeeland.zien*
- Marion Pross (pagina 8)
- Provincie Zeeland (pagina 10) *DNA-Beeldbank op www.laat-zeeland.zien*
- Winant Halfwerk (pagina 12)
- Winant Halfwerk (pagina 14)
- Winant Halfwerk (pagina 16)
- Mark Hamelinck (pagina 18)

www.zeeland.nl / provinciezeeland / provzeeland

Voorwoord

Land in Zee is niet voor niets het kenmerk van onze provincie. Eilanden, zeearmen, zandplaten dat is Zeeland. Die ligging in zee, dat samenspel tussen water en land, zilt en zoet en eb en vloed, maakt onze provincie maar ook onze natuur bijzonder. Dat uit zich in een grote natuurlijke rijkdom. Een rijkdom die ook onze bezoekers (mens en dier) weten te waarderen.

Daarmee is er ook een verplichting, de verplichting om goed op onze natuur te passen. Dat is wat we doen met de onlangs opgestelde Natuurvisie. De Provincie is verantwoordelijk voor het beschermen, ontwikkelen, beheren, herstellen en verbreden van natuur en landschap. Met ons natuurbeleid willen we samen met onze partners deze bijzondere natuur behouden.

Naast het behoud van onze natuur is voor mij belangrijk dat we de natuur beschikbaar en beleefbaar maken voor onze inwoners en bezoekers. Belangrijk, omdat natuur bijdraagt aan een prettige leefomgeving en aan de gezondheid en het welzijn van mensen. In Zeeland was in 2016 bijna 95% van de bestaande natuur toegankelijk en daar ben ik trots op.

De Natuurvisie is geen product van alleen de Provincie. Bij het opstellen van de visie hebben we input gevraagd van de andere overheden, belangenorganisaties, burgers en ondernemers. Die gezamenlijkheid is een belangrijk punt in ons collegeprogramma "Krachten bundelen". Ook bij de Kustvisie en de nu op te stellen Oosterscheldevisie maken we gebruik van de krachten van andere betrokken partijen.

De Natuurvisie, die tot en met 2022 loopt, is dan ook een knap staaltje gezamenlijk werk, waar ik, als één van de betrokken partijen, trots op ben!

Carla Schönknecht
gedeputeerde natuur en landschap

Inleiding

De ligging van Zeeland op de grens van land en zee en in de monding van grote rivieren zorgt voor een bijzondere, typisch Zeeuwse natuur en een uniek landschap.

Die natuur en dat landschap zijn de moeite van het beschermen waard. Niet alleen voor het behoud van de planten en dieren zelf, maar ook voor de Zeeuwen en de vele bezoekers van Zeeland.

Natuur is van waarde voor onze samenleving en onze economie.

De Provincie Zeeland erkent die waarde en beschouwt natuur als een van haar kerntaken.

De drie doelen van het provinciale natuurbeleid zijn: behoud van het aantal soorten planten en dieren in Zeeland, vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en versterking van de relatie tussen natuur en economie.

Dit boekwerkje is een beknopte versie van de Natuurvisie Zeeland 2017-2022, die op 21 april 2017 door de Provinciale Staten van Zeeland is vastgesteld. In de Natuurvisie wordt het natuurbeleid van de Provincie op hoofdlijnen geschetst. Het natuurbeleid omvat zeven thema's: natuurbescherming, natuurbeheer, natuurontwikkeling, natuurherstel, natuurverbreding, natuurbeleving en landschap.

De volledige Natuurvisie is te downloaden via de website van de Provincie Zeeland

(<https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natuurbeleid>).

Zeeuwse natuurgebieden

Alle Zeeuwse natuurgebieden bij elkaar vormen het Natuurnetwerk Zeeland. Dit natuurnetwerk is op zijn beurt weer onderdeel van Natuurnetwerk Nederland.

In Europa zijn er daarnaast Natura 2000-gebieden. Zij vormen een netwerk van natuurgebieden die van internationaal belang zijn.

In Zeeland zijn er 16 Natura 2000-gebieden.

Alle natuurgebieden worden beschermd via bestemmingsplannen of beheerplannen. Daarin staat wat wel en wat niet kan. Als activiteiten mogelijk negatief kunnen uitpakken voor de beschermde natuurwaarden is een vergunning nodig.

Bossen en beplanting buiten natuurgebieden

Veel bossen (ook de kleinere) en andere beplantingen zijn beschermd. Soms omdat ze onderdeel zijn van het natuurnetwerk, soms voor het behoud van voldoende bos in Nederland, soms vanuit oogpunt van natuurschoon en vaak vanwege een combinatie hiervan. Welke bossen en beplantingen zijn beschermd en hoe is verschillend geregeld.

Bescherming planten- en diersoorten

Via de Wet natuurbescherming zijn alle op Europees niveau beschermde dieren en planten beschermd. Activiteiten die schadelijk zijn voor deze soorten moeten worden voorkomen en sommige handelingen zijn verboden. Soms is een vrijstelling van het verbod mogelijk, bijvoorbeeld voor het schieten van duiven die schade veroorzaken aan landbouwgewassen.

Samen met andere partijen onderzoekt de Provincie of proactieve soortenbescherming mogelijk is. Dit betekent dat je van tevoren maatregelen treft die ervoor zorgen dat, ook na realisatie van de activiteit, een soort op zijn minst niet in aantal achteruit gaat. Hiervoor gaat de Provincie twee voorbeeldprojecten uitvoeren.

Handhaving

De Provincie handhaaft de afgegeven vergunningen niet zelf. Dat doet de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) in opdracht van de Provincie.

TIP

Vanaf de caissons in Ouwerkerk heeft u een mooi uitzicht over het Natura 2000-gebied Oosterschelde en breng meteen een bezoek aan het Watersnoodmuseum (kijk voor meer informatie en activiteiten op www.np-oosterschelde.nl).

Beheer natuurgebieden

Stichting Het Zeeuwse Landschap, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en particuliere grondeigenaren beheren de Zeeuwse natuur. Zij ontvangen hiervoor subsidie van de Provincie. De Provincie maakt met hen afspraken over te behalen natuurdoelen, monitoring, toegankelijkheid en het onderhoud van recreatieve voorzieningen.

Beheer van natuur buiten natuurgebieden

Bepaalde planten- en diersoorten hebben hun belangrijkste leefgebied buiten natuurgebieden. De Provincie stimuleert daarom ook het beheer van natuur buiten natuurgebieden. In delen van Zeeland kunnen boeren subsidie krijgen voor het nemen van maatregelen die gunstig zijn voor soorten van het boerenland, zoals patrijs en kamsalamander. Groene bermen en dijken verbinden de natuurgebieden met elkaar. Door ecologisch bermbeheer ontstaat een goed leefgebied voor veel planten en dieren. De Provincie gaat, samen met gemeenten en waterschap, onderzoeken hoe dit natuurbeheer nog beter kan.

Tot slot ondersteunt de Provincie een aantal projecten die specifiek gericht zijn op internationaal beschermde soorten. Bijvoorbeeld de aanleg van nesteilanden voor kustvogels.

Disteloverlast en wildschade

Samen met waterschap, gemeenten, de landbouw en natuurbeheerders onderzoekt de Provincie waar er problemen zijn met akkerdistels en andere lastige onkruiden. Wat daaraan te doen is en wie dat moet oppakken. Sommige beschermde dieren brengen schade toe aan landbouwgewassen of brengen de verkeersveiligheid, waterveiligheid of volksgezondheid in gevaar. De Provincie stelt, binnen de kaders van de Wet natuurbescherming, bestrijdingsregels op. Als bestrijding volgens wettelijke bescherming niet mogelijk is, wordt schade vergoed.

Monitoring

Provincie en terreinbeheerders verrichten voortdurend onderzoek naar de kwaliteit van de Zeeuwse natuur. Dit om na te gaan of het goed of slecht gaat met de planten en dieren die hier leven, of het natuurbeheer effectief is en of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

TIP

Zeeland in een notendop, dat is de Zak van Zuid-Beveland. Op korte afstand van elkaar vind je hier verschillende soorten natuurgebieden: kreken, dijken, besloten heggengebied, open weidevogelland, inlagen, schorren en slikken. Een uitstekend wandel- en fietsgebied. Ook te bezoeken met het oude stoomtreintje vanuit Goes (www.destoomtrein.nl).

Natuurbeheerplan

Waar in Zeeland nieuwe natuur moet komen is vastgelegd in het Natuurbeheerplan Zeeland. Voor Zeeland gaat het vooral om afronding van bestaande natuurgebieden en verbindingzones (kleinere natuurgebieden die grote natuurgebieden met elkaar verbinden).

Terreinbeherende organisaties en particuliere grondeigenaren kunnen met subsidie van de Provincie de aangewezen gronden kopen en inrichten als natuurgebied. Welke soort natuur er moet komen ligt vast in het Natuurbeheerplan.

Uitgangspunten

In Zeeland is al ruim 83% van de geplande nieuwe natuur aangelegd. Een goed resultaat, dat te danken is aan de uitgangspunten van het provinciale natuurbeleid:

- Verwerving van grond alleen met instemming van de eigenaar
- Zoveel mogelijk één beheerder per gebied
- Op gronden waar nieuwe natuur is gepland kan de huidige functie gewoon uitgeoefend blijven
- Afstemming tussen natuur en landbouw
- Combinaties maken met waterdoelen
- Nieuwe natuur moet zo veel mogelijk toegankelijk en/of beleefbaar zijn.

Andere succesfactoren zijn de inzet van het kavelruilbureau, de groundbank en het flexibel omgaan met de begrenzing van het Natuurnetwerk. Het is mogelijk om buiten de begrenzing voor nieuwe natuur grond aan te kopen die geschikt is voor de ontwikkeling van waardevolle natuur. Voorwaarde is wel dat dan elders een even grote oppervlakte, minder of even waardevolle nieuwe natuur uit de begrenzing wordt gehaald. Zo kunnen boeren relatief slechte landbouwgrond afstoten voor de ontwikkeling van een robuuster Natuurnetwerk.

TIP

De Sint Laurens Weihoek, een onverwacht vogelparadijs net buiten Middelburg. Vanaf het fietspad dwars door het gebied zijn de vogels al van dichtbij te bekijken. Of geniet gewoon van al die verschillende vogelgeluidjes rondom. Ieder jaargetijde is er iets anders te zien en beleven (zoek op www.hetzeeuwse-landschap.nl naar Sint Laurens Weihoek).

Stikstof

Vooral in de Natura 2000-gebieden heeft het op orde maken van de natuurkwaliteit de hoogste prioriteit. Eén van de grootste problemen is het neerdalen van te veel stikstof uit de lucht. Stikstof is voeding voor planten, maar er zijn slechts enkele soorten die veel stikstof kunnen verdragen.

De stikstof is afkomstig van activiteiten in de landbouw, verkeer en industrie. Europees is afgesproken dat de natuurkwaliteit in de Natura 2000-gebieden niet achteruit mag gaan. Hierdoor kwamen de economische ontwikkelingen in het gedrang. Om de economische ontwikkelingen toch mogelijk te maken, zijn er maatregelen getroffen die uitstoot beperken en vinden er herstelmaatregelen plaats in stikstofgevoelige natuurgebieden. Door het herstellen van de door stikstof aangetaste natuur en het inrichten van stikstofgevoelige natuurgebieden kunnen ze weer tegen een stootje. De Provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze herstelmaatregelen.

Deltaprogramma

Als onderdeel van het Deltaprogramma werken overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen aan één doel: de Deltawateren moeten klimaatverandering het hoofd kunnen bieden. Ze moeten veilig zijn (geen overstromingen), economisch vitaal blijven en de natuur moet er gezond en veerkrachtig zijn. Voor alle Deltawateren maken we gezamenlijk plannen. Soms heeft de uitvoering effect op de natuur en om die gezond te houden zijn maatregelen nodig. Dat vraagt om afstemming en samenwerking. De Provincie wil hiervoor alle betrokken partijen bij elkaar brengen.

Nazorg

Het komt voor dat in een natuurgebied de natuur zich anders heeft ontwikkeld dan is bedoeld, ook al is het goed beheerd. In die gevallen kan het nodig zijn om extra maatregelen te nemen. Voor deze nazorg stelt de Provincie jaarlijks subsidie beschikbaar.

TIP

Bezoek het duingebied in de Kop van Schouwen en bekijk het resultaat van de herstelmaatregelen. Binnenkort stuiven hier de duinen weer en waar dichte, verruigde begroeiing stond, bloeien straks weer typische duingraslandplantjes (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Meeuwenduinen, Boswachterij Westenschouwen en Zeepeduinen).

Investeren in natuur

Natuur levert ons grondstoffen, voedsel en drinkwater en kan ons helpen tegen overstromingen, wateroverlast en klimaatverandering. Insecten zorgen voor bestuiving van gewassen en natuur zorgt voor een aangename omgeving om in te wonen, werken en recreëren. Natuur draagt positief bij aan onze gezondheid, kennis en geluk. Redenen genoeg om te investeren in natuur.

Zeeland voor natuur, natuur voor Zeeland

De Provincie gaat op zoek naar initiatieven vanuit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, burgers en andere overheden die een bijdrage leveren aan het versterken van de natuur. Zo wil de Provincie voorkomen dat het aantal planten en dieren in Zeeland afneemt.

De Provincie gaat onderzoeken hoe we initiatieven vanuit de samenleving beter kunnen benutten en ondersteunen. Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in de bescherming, het beheer en de ontwikkeling van natuur in Zeeland. Zij voeren ook voor een groot deel het natuuronderzoek uit. De inzet van vrijwilligers neemt de Provincie ook mee in dit onderzoek.

Proef met bufferzones

Langs kwetsbare natuurgebieden wil de Provincie zones gaan inrichten, zodat de natuur in deze gebieden geen of minder last heeft van invloeden van buitenaf. En zodat aangrenzende landbouwgebieden minder overlast ondervinden van bijvoorbeeld onkruid uit de natuurgebieden. Deze zones zijn een voorbeeld van de verbinding tussen natuur en andere doelen. Bufferzones worden altijd op vrijwillige basis ingericht. Meestal zal het gaan om een combinatie tussen landbouw en natuur. Hoe dit kan zonder verlies van inkomsten is een belangrijk onderdeel van de proef. De Provincie gaat hiervoor één of meer voorbeeldprojecten uitvoeren.

TIP

Ten westen van Breskens is een bijzonder gebied in wording: Waterdunen. Een unieke combinatie van binnendijkse natuur, kustversterking, bijzondere (verblijfs-) recreatie met natuur en landschap en binnendijkse zilte aquacultuur. Het wordt een prachtig wandelgebied, met vogelkijkhutten, speelnatuur en natuuractiviteiten (www.hetzeeuwswelandschap.nl/Waterdunen of www.waterdunen.com).

Topnatuurgebieden

De Provincie wil dat Zeeuwse natuurgebieden zo veel mogelijk toegankelijk en beleefbaar zijn. Via beheersubsidies maken we afspraken door eisen aan de toegankelijkheid te stellen en door het stimuleren van de aanleg van basisvoorzieningen als wandelpaden en picknickbanken. In topnatuurgebieden zoals de Manteling en de Zuidkust van Schouwen streeft de Provincie naar een hoger voorzieningenniveau. Dit zijn drukbezochte natuurgebieden waar mensen typisch Zeeuwse natuur kunnen beleven. Hier zijn bijvoorbeeld voorzieningen voor mensen met een functiebeperking, uitgebreide parkeerplaatsen, informatievoorzieningen en is vaak ook horeca in de buurt. Een belangrijk uitgangspunt is altijd dat de natuur geen last mag hebben van de recreatie.

De Provincie gaat voor de topnatuurgebieden onderzoeken welke voorzieningen gewenst zijn. De Provincie wil aan die extra voorzieningen meebetalen op voorwaarde dat het beheer en onderhoud ervan wordt opgepakt door partijen die profiteren van de recreatie in het natuurgebied.

Natuureducatie en -promotie

Niet alleen de toegankelijkheid van natuurgebieden draagt bij aan natuurbeleving, maar ook deelname aan activiteiten in de natuur en het kennis hebben van de Zeeuwse natuur. Natuureducatie en natuurpromotie gebeurt in Zeeland door verschillende organisaties en instellingen. Veelal ondersteunt de Provincie dit met subsidie. De gesubsidieerde instellingen gaan de activiteiten bundelen in één programma. De Provincie gaat daarvoor samen met betrokken partijen bekijken of de samenhang en het effect van alle initiatieven op het gebied van natuurbeleving kan worden vergroot.

TIP

Modderen en ploeteren door het grootste brakwaterschor van Europa.

Over slikken en door diepe geulen, beleef de Zeeuwse

oernatuur van het Verdrongen Land van Saeftinghe. Breng ook een bezoek aan Terra Maris, hét museum voor natuur en landschap van Zeeland (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Saeftinghe en Terra Maris).

Landschapselementen

Sommige landschappen en landschapselementen zijn zo typisch voor Zeeland dat extra bescherming nodig is. Het gaat dan bijvoorbeeld om de open poelgebieden van Walcheren en Zuid-Beveland, welen, dijken en vliedbergen. De Provincie vindt dat de kwaliteit en omvang van deze landschappen en landschapselementen niet mogen worden aangetast. Gemeenten beschermen de landschapselementen die van lokaal belang zijn voor de kwaliteit van het landschap.

Veel van de kleine landschapselementen die het landschap zo fraai maken, hebben hun oorspronkelijke functie verloren en zijn verdwenen of er vindt geen onderhoud plaats. De meeste zijn particulier eigendom. De eigenaren of vrijwilligers voeren het onderhoud uit. De tijd en de middelen die zij hier insteken zijn lang niet altijd voldoende om ze blijvend in stand te houden. De Provincie ondersteunt daarom het actief beheer van landschapselementen door subsidie. Ook trekt de Provincie meer middelen uit voor de aanleg en het beheer van landschapselementen op plekken waar dat een versterking van natuurwaarden oplevert.

Omgevingsvisie

Los van de natuurontwikkeling voor het Natuurnetwerk Zeeland worden verspreid door Zeeland regelmatig stukjes bos en natuur aangelegd. Bijvoorbeeld nieuwe landgoederen, of als compensatie van bos dat ergens anders is gekapt. Dat gebeurt lang niet altijd op een plek waar dat iets bijdraagt aan natuur of landschap.

De Provincie wil onderzoeken of in de Omgevingsvisie gebieden kunnen worden aangewezen waar dit soort ontwikkelingen het best bijdragen aan natuur- en landschapswaarden. En bij voorkeur ook andere doelen dienen, zoals waterberging, verbreding van de landbouw, wandelen en dagrecreatie.

In grote delen van Zeeland kun je nog genieten van de rust en stilte, weidsheid en ongestoorde vergezichten en duisternis.

De bescherming hiervan komt in de provinciale Omgevingsvisie.

TIP

Bezoek de Staats-Spaanse Linies, de restanten van forten en liniedijken uit de Tachtigjarige Oorlog langs de grens met Vlaanderen. Maak zo kennis met het afwisselende, historische landschap van Zeeuws-Vlaanderen met zijn vele dijken, krekens en vestingstadjes (zoek op www.vvvzeeland.nl naar Staats-Spaanse Linies).

COLOFON

De beknopte natuurvisie is een uitgave van de Provincie Zeeland

Opmaak: Provincie Zeeland

Fotografie:

- Rita van Biesbergen / Mugmedia (foto omslag)
- Winant Halfwerk (pagina 4)
- Ben Biondina (pagina 6) *DNA-Beeldbank op www.laat-zeeland.zien*
- Marion Pross (pagina 8)
- Provincie Zeeland (pagina 10) *DNA-Beeldbank op www.laat-zeeland.zien*
- Winant Halfwerk (pagina 12)
- Winant Halfwerk (pagina 14)
- Winant Halfwerk (pagina 16)
- Mark Hamelinck (pagina 18)